

թեանց և ի Հոռվմ կոչուելու, ուր իւր անբիծ սրբութիւնը նշողեց՝ շլացնելու չափ բոլոր հակառակորդները, և ուր այսօր երանացուցման պատկեր կը յօրինուին իրեն ի պատիւ:

Իսկ թէ ինչո՞ւ համար են այս ամէն հակառակութիւնք, որ միշտ պարբերաբար կը նորոգուին և որ դժբաղդաբար անշուշտ դեռ պիտի նորոգուին, շատ նշաւի ցուցուած պիտի տեսնէ Մեծ. Գեոր.ը եթէ կարդայ Mons. Coretti, Կ. Պոլսոյ Գահաւայապետական Նուիրակին 1816 Հոկտ. 10ին գրած տեղեկագիրն առ Մ. Ժողովը Տարածման Հաւատոյ:

Այս տեղեկագիրը կ'ըսէ Մխիթարեանց համար.

... Spero però che questi venerabili religiosi come sono irreprensibili per la condotta di loro vita, così anche sono sani ed integri nella purità della fede. E che tutte queste differenze nascono unicamente fra di essi e'l clero secolare per voler li primi unitamente colla loro nazione cattolica esser sì cattolici, ma Armeni; e per voler gli altri che siano cattolici ma anche Latini o quasi Latini. Conoscendo bene questi che altrimenti non troveranno il loro conto fra una nazione in tutto armena ancorchè cattolica. Պարզ է:

Իսկ զալով դաստիարակութեան խնդրոյն, գիտէ նոյնպէս ինքն Մեծ Գեոր.ը թէ ո՞րքան դժուարին և փափուկ գործ է այդ, և թէ յաջողութիւնն յայդմ կը կաշանայ ո՛չ այնքան դաստիարակին կարողութեան կամ յարկութեանց ու սխալմին մէջ, որքան ենթակային տրամադրութեանց և ընդունակութեան մէջ: Այնու հանդերձ եթէ համեստութեան զգացումը չարգիւշէր մեզի, մի առ մի պիտի յիշատակէինք հոս այս մասին մէջ ալ, արեւմտեան և արեւելեան, հին և նոր, եկեղեցական և քաղաքական հեղինակութեանց անկեղծ վկայութիւնները, սկսեալ վենետիկոյ և Բա-

րիզու պատրիարքներէ և արքեպիսկոպոսներէ, մինչև ի մեր այժմու թեմական արհի. Գեոր. Եպիսկոպոսներն ու նոյն ինքն Գեորգեանիկ Հոգևոր Տէրն թերզեան Կաթողիկոս Պատրիարք: Ինքն իսկ Գեոր. թերզիպաշեան Գեորապայծառը, անշուշտ ասոնց նման կը մտածէր դեռ մի քանի տարի առաջ, երբ իւր ամենամեծ ազգականները (քեռորդիքը, եթէ չենք սխալի) կը յանձնէր Մխիթարեանց դաստիարակութեան:

Sapienti sat.

Հ. Յ. ԱԻԳԵՐ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ՎԵՆԵՏԻԱՆ

ՓԱ. ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍԻՍԻՆ ՄԵՋ

□ □ □

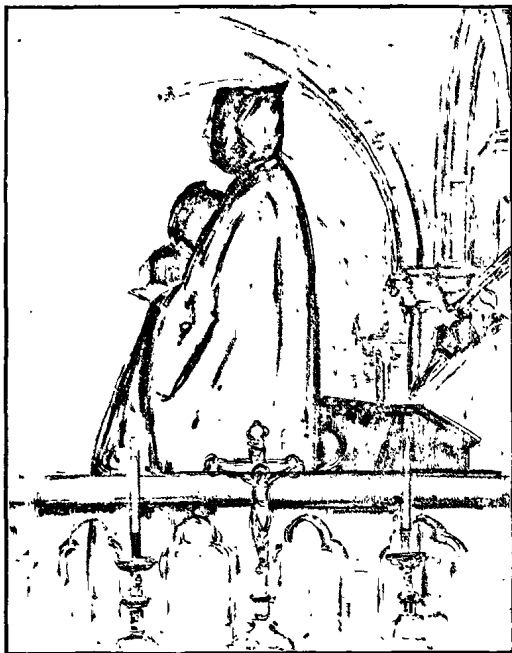
Այս տիտղոսի ներքև փորքիկ ոկնարկ մ'ուղղեցինք դէպի արուեստական գեղեցիկն, ամիսներ առաջ, երբ նոր բացուեցաւ ցուցահանդէսը *.

Իսկ այսօր այն պահուն երբ կը փակուի այդ՝ անշուք և լուին տըխրութեամբ, կ'ուզենք ակնարկ մ'ուղղել ընդհանուր գեղեցկագիտական գաղափարի արտայայտութեանց վրայ. կ'ուզենք հարեանցի նշմարել ճիշդ այն տաղանդաւոր արուեստագէտներու որոնք կամ տարինեւրու փորձառութեամբ ու ջանքերով ճշխացած և կամ մղուած երիտասարդական խանդովն ու աւինով

Che assalta il ciel coll' anima — Per tórne una scintilla, որ հոգսով կը խոյանայ յերկինս կայծ մ'անտի կորգեթու համար, կրցան կորգել յիրաւի յաղթանակի պսակ մը:

* Բացառվել Թ. 5 էջ 239-240.

Իբրև նմոյշ մը գեղեցիկ ճաշակի, կը ներկայացնենք հոս այս անգամուան Յուդահանդէսին մի քանի պատկերներ, անոնց հետ դասելով նաև կեդրոնական մեծ տաղաւարի նորաշէն ճակատը, և Յուդահանդէսի ծանուցագիրը (Խմբագր կամուրջին պատկերով) ծաղկազարդ պնտուս:

Alfred Delaunoy – Բենեդիկտեան կեանք (մաս մը)

Տխրութիւնը կը պատէ զմեզ երբ այս հան-
ճարոյ ճգանց առջև մեր զմայլած պա-
հուն, կը լսենք հեռուէն աղօտ թնդիւնը
ռումբերու որ կը պայթին երկաթի բե-
րաններէ պոռթկալով հուր և աւեր, և կը
ջնջեն հաւասարապէս թէ՛ արուեստի գոր-
ծերը և թէ՛ արուեստի հեղինակները: Տը-
խուր իրականութիւն, յաղթանակ անբա-
նական բռնութեան, ընդդէմ տաղանդի
նրբութեանց, ընդդէմ գաղափարի նուրբ և
ազնիւ յղացմանց: Անողորեւի՛ հարկ պա-
տերազմի. և մինչ հոն մահուան հռչակը
կը մարէ արուեստագէտ տաղանդի շողիւնը,
որպիսի՛ գեղեցիկ յղացումներ ունինք հոս

մեր առջև պարզուած... Կրօնքն է որ կու-
տայ անոնց գերագոյն շունչ և կենդա-
նութեան հոգի, և ազնուացնելով սրտերը՝
քաջ արուեստագէտներու վրձինի շփմամբ՝
կենցաղական պատկերներուն ալ թանձր ի-
րականութեան կը զգեցնէ զգայուն ու պերճ-
հմայք մը, որ հրապուրելով աչքերը կը
պարարէ նաև մտաւորական ծաւաւը՝ գե-
ղեցկի և բարւոյ:

Տեսանք Ivan Mestrovicի յղացմանց
վեհութիւնը, ձևերու կոշտութեան և ան-
տաշ արուեստի բնականութեան մէջ. ան-
միջապէս մերձակայ սրահը կը մուծէ զմեզ
նրբութեանց ու թեթևութեանց օթարան

մը. սպանիական արուեստն է որ կը փայլի հոն յաղթական՝ Hermen Anglada y Camarasa-ի դիւթական վրձինն նրբերանգ խաղերով և օրինակներու անբաշխ ազդեցութեամբ ու թեթևութեամբ (leggiadria): Գոյներու անխնայ շռայլումն՝ բայց այնպիսի ճարտարութեամբ որ

և անսպասելի արտադրութեան մէջ: Քրիստոսի հարսն կուսանն է որ առաջին բաժնին մէջ առ ռոտ խաչելոյն երկնային սիրով կը հիւծի. երկրաւոր հարսն է երկրորդը՝ որ կը պնդի սպասելով փեսային, և երրորդը՝ հարսն է յաւիտենականութեան նուիրուած՝ որ հրեշտակին թևերէ բարձուած և նուրբ

Vettore Zanetti-Zilla - Խաղկած դափնեփաղեք

փոխանակ յոգնեցնելու կը հանգչեցնէ աչքերը: Նոյն արուեստը, և մասնաւոր մի և նոյն կրօնական ոգին կը ներշնչէ նաև Eduardo Chicharro-ի վրձինը, ինչպէս Angel Zarraga-ի, երկուքն ալ գոյներու ներդաշնակութեան մէջ գերազանցը, երկուքն ալ արուեստական գաղափարաց մէջ ստեղծագործողը. առաջինը կու տայ երեք ճարտուք triticoն. երկրորդը՝ մոգերու երկրպագութիւնը: Երկուքն ալ զեղեցիկ և նորագիտ են ըմբռնողութեան մէջ,

չղարշէ պարուրուած կը սլանայ դէպի անմահութիւն երկնային օթեանաց: Խակ մոգերու երկրպագութիւնը յաղթանակ է լուսոյ. ճաճանչագեղ պայծառութիւնը մանուկ Յիսուսի, որ կը ճառագայթէ իւր շուրջ երջանկութեան և խաղաղութեան աւետիսը, սրբազան լուսով կ'օժէ երեք թագաւորները որոնք երեք զլխաւոր ազգեր կը ներկայացնեն, իրենց սովորական տարազուց և հանգամանաց մէջ. արաբացին բազկատարած՝ որ կ'աղօթէ, եգիպ-

տացին՝ որ իրրե հովանի իւր թեկը կը տարածէ աստուածային մանկան վրայ, և ծերունի պարթեկը որ իւր շուրջառին մէջ վեհաբար փաթթուած կը հսկէ, սքանչելի են ճշտութեամբ և ոգեղորութեամբ: Ասոնց նման գեղեցիկ երկու triticoներ կ'ընծայէ նաև Gaetano Previati, ակնոյն հրեշտակաց և քաղոմն կոսի մը նկարնեւրով: Չունի սա գոյներու կուտակումն, ընդհակառակն միապաղաղ արշալուսային կարմրութեամբ ու մշուշային նրբերանգ շղարշով կը պատէ թէ՛ հորիզոնը և թէ՛ անձինքը: Բայց թէ ինչպիսի՛ խոր ազդեցութիւն կը դրոշմէ սրտից մէջ, անկարելի է բացատրել: Ընդհակառակն գոյնի խաղերու և լուսոյ ճաճանշմանց մէջ գերազանցապէս քաջ է և վարժապետ Vettore-Zanetti-Zilla. խորշակ և ծաղկած դարձեալարդեր, իր միւս նման բազմաթիւ պատկերներու մէջ իրրե գոհարներ կը փայլին:

Կրօնական գաղափարի քաղցրութիւնը կը ներշնչեն նաև Vincenzo Caprileի հաշտոց ծիծաղիկ մէջ պատկերը, որ կը ներկայացնէ թափոր մը առաջին Հաղորդութեան մերձեցող փոքրիկ օրիորդներու, և Rubens Santoroյի ապաստանը, ուր եկեղեցւոյ խորհրդաւոր միայնութեան մէջ խորանին առջև ծնրադիր կ'աղօթէ նորահարսն այրիացած, սքանչելի հակադրութիւն մը կազմելով իւր համակամեալ ցաւոց տխրութեան և պատուհանէն ողորած լուսոյ զուարթութեան միջև, երբ հեռուն կը ցուցնէ վառ կանաչութիւն մը բնութեան՝ յուսոյ օծումը ճառագայթելով սըրտերու մէջ: Երօրինակ և սրտահեղ տէ՛ և զովութիւն մը կ'ազդէ Giovanni Vianelloյի Աւետարն թէպէտ չունի սրբազան գաղափարին վեհութիւնը. շուշանաց բուրաստանի մը մէջ կը յառաջէ Ս. Կոյսն բոլորովին սպիտակ և անմեղութեան փայլով, և իրեն հանդէպ՝ հրեշտակն աւետարներ. լուսազարդ է և պայծառ բոլոր հորիզոնը և խաղաղութեամբ բուրումնաւէտ: Ընդհակառակն խորհրդաւոր ծանրութիւն ու վեհութիւն մ'ունին Ettore Baraldiniի Սպասման սրան պատկերը, dittico,

ուր, առաջին բաժնին մէջ, կը տեսնուի կիսաստուերի մէջ մահամեծ հիւանդին սեւ նեակը, և անկողնոյ վրայ տարածուած ձեռք մը աղօթող սիրելւոյ, որ իւր մատանց մէջ կը դարձնէ վարդարանի հատիկները. իսկ երկրորդ բաժինը արդէն իսկ թաղման հանդէսն է, ծերունի քահանային ազդեցիկ վեհութեամբ: Achille Rego-սայի մեռեալ կոյսը գածէ արձանը, մասն ապագայ մահարձան շիրմի մը, ուր գիծերու նրբութեան մէջ կենդանի հոգի մը կ'արտափայլէ. մեռեալ կոյսը՝ կենաց ծաղիկը՝ վարդ մը կը փակէ իւր ափին ներքև և միւս ձեռքով՝ համեստափայլ ու անմեղ շարժմամբ խաչ մը կը սեղմէ կուրծքին վրայ և անոյշ ու խաղաղ հոգեվարքի հեքերուն հետ գրեթէ կը տեսնուին կուրծքին ելեւջըր. այնքան նրբութիւն գիտցած է տալ արուեստագէտը՝ գածին: Francesco Gioliին Սրբոյրիսը կ'անցնի նկարը ուր անտառի խորհրդաւոր ստուերին մէջ, վերջալուսի պահուն, կ'անցնի փոքրին խումբ մը՝ լուրջ և վեհ՝ վերջին թոշակը տանելով մահամեծ հիւանդի մը: Այսպէս կըրնանք դեռ յիշել շատեր ու շատեր, որովհետեւ այս անգամ արուեստագիտաց մէջ մըցում մը գրեթէ կը տեսնուի կրօնական զգացման վեհութիւնը ցուցանելու: Սակայն չենք ուզեր լռել Ettore Titoյին հակայական գործը Ս. Մարկոսի գանգալտան յարութիւնը, ուր նիւթապաշտ իրականութիւն և գաղափարապաշտ այլաբանութիւն հիւստուած իրարու՝ կը յօրինեն ներդաշնակ քերթուած մը գոյներու և լոյսերու թրթումանց մէջ, իրեն ներկայացուցած կենցաղական պատկերներն ալ բոլոր լի են լուսով ու շարժմամբ, կենսունակ զուարթութեամբ և զովութեամբ: Ընդհակառակն խորուն ամփոփածութիւն ու տրտիւրութիւն մ'ունին Bartolomeo Bezziի խաղաղութիւնը և Giuseppe Miti-Zanettiի Գայգալտագն, Մայրամուտի երեւոյր և ուրիշ նկարները. ասոնց ամենուն մէջ գոյնի նուաղ միակերպութեան մէջ կը նշմարուին ամենափափուկ աստիճանաւորութիւնը, ինչպէս մեղմ notturnoյի մը

կամ Շորլենի մեռելական նուագներու ներ-
դաշնակութեան մէջ, Ասոնց հետ կրնայ
դասուիլ Felice Castagnaro, յաբեմա-
քի ժամուն, Johannes Müllerի երկերը,

պաշտ գեղեցկութեամբ գերազանց են Fer-
ruccio Scatola, յոտոյտ մը հառակի մէջ,
ուր նկարիչը Ս. Ղազարու ուրուագիծը կը
ցուցնէ հեռուն՝ իբրեւ հաճելի պոտոյտին

Ivan Mestrovic - Բաղուն

Francesco Giolի Խարտեայ Մարիամ,
Leonardo Bazzaroյի Ռաֆայէլներու օր-
ննորին և Հիւանդանոցէ ելը՝ նկարները,
Տիբուրիւն մ' ունին նաև De Nittisի
աշխատ ծաղիկները և Mario De Mariaյի
կուսիքավաճառի մը պատմութիւնը, Իրա-

նպատակ, De Nittisի Բարիդի մէկ օրեա-
կին մէջ և Gigi Nonoyի *Caro nome*, ուր
իրական կեանքը կը ցուայ թէ՛ արտաքին
բնութեան մէջ և թէ՛ ներքին սրտի զգաց-
մանց ու հոգեկան թրթռումներու մէջ:
Կը լռենք ուրիշ շատեր, Խաւաքի և օ.

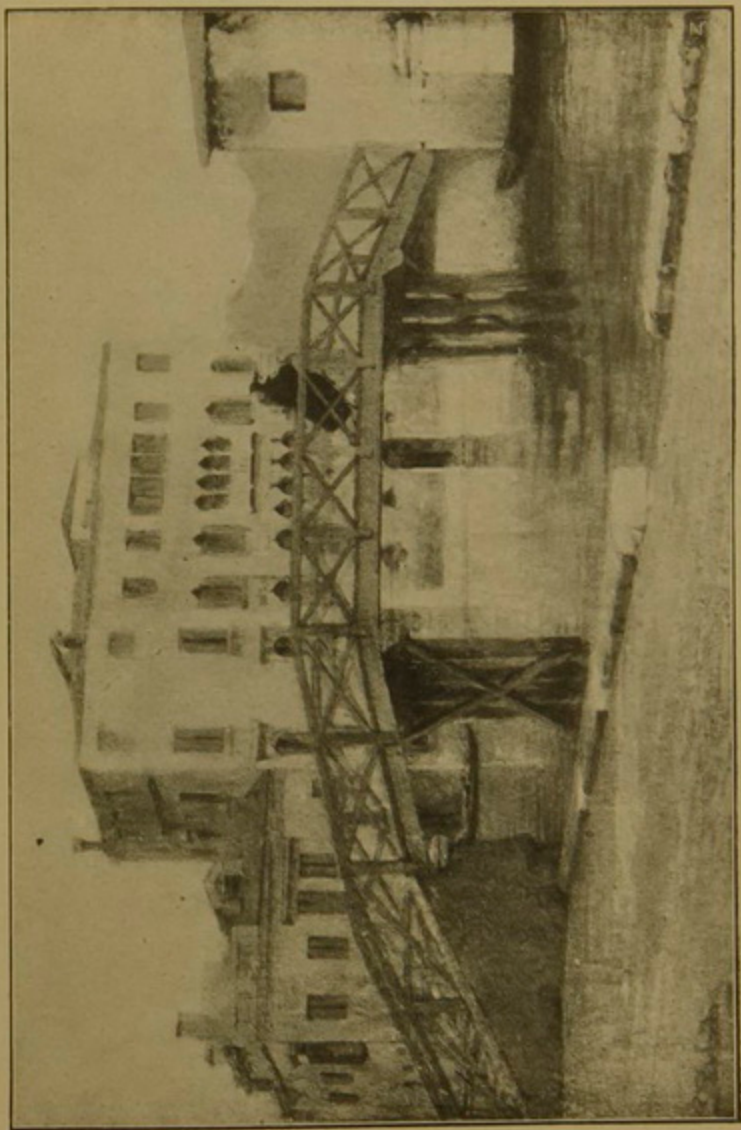

Saverio Sortini - Մայ և Հեղինէ

տարագգի, որոնք ամէնն ալ նորութիւն մը բերած են արուեստի զարգացման ու կատարելագործութեան ի նպաստ : Ուրախ ենք ըսելու որ այս անգամ հայ անուաններ ալ փայլեցան արուեստից այս մրցարանին մէջ. Պ. Ի. Շահին արդէն իսկ վեհնակեան ցուցահանդէսի միշտ փափաքուած զարդն է. հոս ծանօթ է նաև վեհն-

տահայ Agazzi Ermenegildo, իսկ նորութիւն մ'էր Պ. Վարդգէս Սուրէնեանց իր գեղեցիկ Սաղմուկ՝ որ Ռուսական տաղաւարի մէջ զետեղուած էր : Յաջորդ անգամուն կը յուսանք որ ուրիշ արուեստագէտներ ալ մրցակցին և հայ անուան նոր փայլ մ'ալ տրուի բաղաբակիրք ազգերու շարքին մէջ :

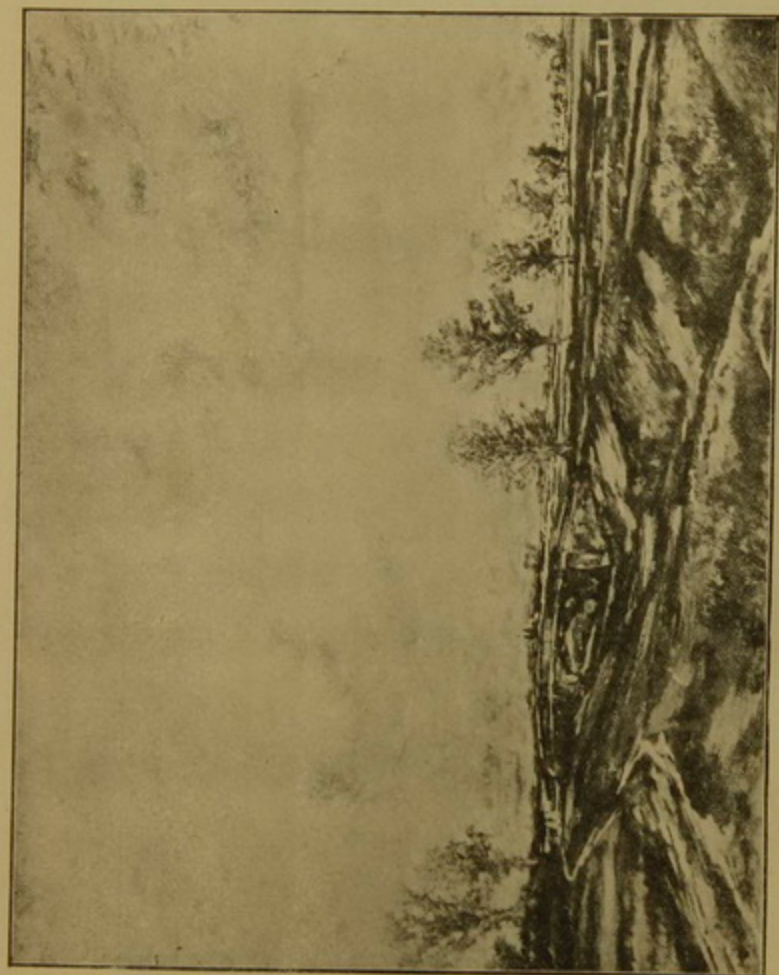
Հ. Յ. ԱՌԳԵՐ

Petr Besrodny - Հին Կամուրջին Վրայ

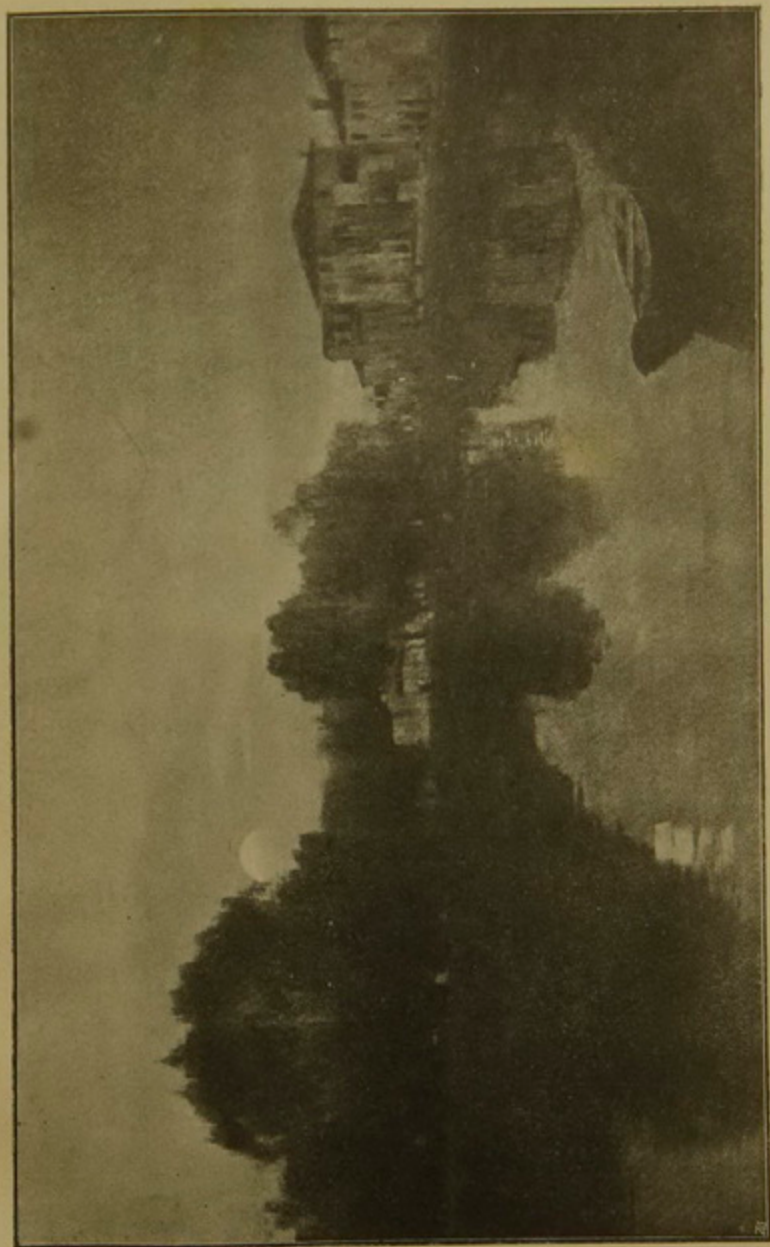

Giuseppe Miti-Zanetti - *Wagpawmawpik hplngpR*

Alfred Delaunois - *Alfred Delaunois (1844-1901)*

Bartolomeo Bezzi - *Piaquena, Bellinzona*

Giuseppe Miti-Zanetti - Յայգանուգ

Ettore Tito - *Il bambino sul lago*

Mario De Maria – Կմախքազանառի մը պատմութիւն

Gigi Nono - Γιάννο Ήουλι

Ettore Tito - *Il 2° di*

Felice Castegnaro - Աղբակաւորի ժամուն

G. De Nittis - Բարիզի մէկ օթեակին մէջ